

Tarixin ən güdrətli Azərbaycanının və möhtəşəm Zəfərin müəllifi

Sanlı tariximizin Zəfər günlərinin ikinci ildönümünü yaşayırıq. Müstəqilliyinin bərpasından sonrakı qısa zaman ərzində Cənubi Qafqazın ən güclü, ən güdrətli dövlətinə çevrilən Azərbaycan İkinci Qarabağ müharibəsindəki möhtəşəm qələbəsi ilə ikiözlü münəqqışa, otuzillik işğala son qoydu.

Prezident, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin müdrik hərbi strategiyası əsasında Vətən müharibəsində qazanılan şanlı Zəfər Azərbaycan tarixinin ən möhtəşəm səhifələrindən biri olmaqla yanaşı, dünya hər salnaməsinə də dərin iz qoydu. Bu hərbi nailiyyət Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin təmin edilməsi, bölgənin inkişafı üçün həlledici amilə çevrildi, həmçinin yeni və daha effektiv hərbi, siyasi, iqtisadi və ticarət konfiqurasiyasının formalaşmasına, yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasına, region ölkələri və xalqları arasında sağlam əməkdaşlıq mühitinin yaranmasına, inkişafına istiqamət verdi.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun yol-nəqliyyat infrastrukturunu yenidən qururlar

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev "dəmir yumruq"la 44 günə düşməndən azad etdiyi Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarını indiki demir iradə ilə yenidən qurur. Bu isə tarixinin ən güdrətli Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin göstəricisidir desək, yanılmazdır.

Artıq 2 ildir ki, erməni faşizminin 30 il ərzində xarabalığa çevirdiyi torpaqlarımızda aparılan bərpa və yenidənqurma prosesi illərlə yağmalanıb dağıdılan, viran qoyulan yurd yerlərimizə yeni nəfəs gətirib. Əlbəttə ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması istiqamətində atılan ilk addımlardan biri möhtəşəm yeni yolların çəkilişinə başlanmasındır. Çünki yollar olmadan normal sosial və iqtisadi sistem qurmaq mümkün deyildir.

Prezident İlham Əliyev işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası proqramı çərçivəsində burada müasir yol-nəqliyyat infrastrukturunun qurulmasını qarşımızda əsas prioritetlərdən biri kimi müəyyənləşdirib. Çünki müasir yol-nəqliyyat infrastrukturunu olmadan həmin ərazilərə soydaşlarımızın geri qayıtlarını təmin etmək, burada iqtisadi fəallığa nail olmaq, ölkənin digər bölgələri ilə əlaqələri qurmaq, iqtisadi reintegrasiya məsələlərini həll etmək mümkün deyil.

Bununla yanaşı, işğaldan azad olunan ərazilərin turizm potensialı da kifayət qədər böyükdür. Həmin potensialdan bəhrələnmək üçün isə ilk növbədə müasir yollar olmalıdır. Bu səbəbdən də dövlətin işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin yol-nəqliyyat infrastrukturunu ilə bağlı layihələri kifayət qədər genişdir.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığı və göstərişlərinə əsasən, hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında heç vaxt yolu olmayan yerlərdə də asfalt yol çəkilir. Təkcə ötən il 700 kilometrə yaxın yol inşa edilib. Xüsusi olaraq vurğulanımdır ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yol-nəqliyyat infrastrukturunu yaradırlarkən ən müasir standartlar tətbiq olunur. Digər bir mühüm amil olandır ibarətdir ki, yeni yolların çəkilməsində əsasən yerli materiallardan istifadə edilir. Cəmi 2 il əvvəlki vəziyyətlə hazırkı mərhələni müqayisə etdikdə dünyada bu sürət və keyfiyyətdə görülən işlərə rast gəlmək mümkün deyil. Azərbaycan dövləti yalnız öz gücünə, heç bir beynəlxalq maliyyə qurumundan yardım almadan işğaldan azad olunan ərazilərdə ən müasir standartlara uyğun yol-nəqliyyat infrastrukturunu yaradır.

Ümumiyyətlə, son illər ölkəmizdə mükəmməl nəqliyyat infrastrukturunu formalaşdırıb. Bütün bunlar beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də yüksək qiymətləndirilir. Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatına əsasən, Azərbaycan yollarının keyfiyyətinə görə Asiyada 10-cu, dünyada 24-cü, MDB-də isə birinci yerdədir.

Bu il sentyabr ayının 16-da Səmərqənddə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin sammitindəki çıxışında Prezident İlham Əliyev vurğulamışdır ki, son 20 ildə Azərbaycanda 19 min kilometr avtomobil yolu istifadəyə verilib. 2020-ci ildə İkinci Qarabağ müharibəsindəki qələbədən sonra Azərbaycan işğaldan

Prezident İlham Əliyev Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə dünyanın ən modern yol-nəqliyyat infrastruktur layihələrini reallaşdırır

Böyük qələbənin möhtəşəm yolları

azad edilmiş ərazilərdə minlərlə kilometr avtomobil yolu çəkilir.

Yeni yollar işğaldan azad edilən məntəqələrin sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayır

Prezident İlham Əliyevin göstərişi və tapşırıqları, imzaladığı fərman və sərəncamlara uyğun olaraq Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi tərəfindən hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında inşa edilən 13 avtomobil yolunda

sürətli işlər gedir. Həmçinin Laçın Beynəlxalq Hava Limanının tikintisi ilə əlaqədar qazma-partlatma və torpaq işlərinin yerinə yetirilməsi davam etdirilir.

Qeyd edək ki, Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi tərəfindən artıq 3 avtomobil yolunun tikintisi başa çatdırılıb. Tikintisi başa çatdırılan ilk layihələr Törtər-Suqovuşan-Taşlı avtomobil yolu (28.5 km, 2 hərəkət zolaqlı), Zəfər yolu (101 km, 2 hərəkət zolaqlı) və Laçın şəhərinə daxil olmayan yeni alternativ avtomobil (32 km, 2 hərəkət zolaqlı) yollarıdır.

Azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən ilk yol-infrastruktur layihəsi Törtər rayonunun Suqovuşan qəsəbəsinə və Taliş kəndinə gedən yolların bərpası oldu. Suqovuşan kəndi Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi uğurlu əks-hücum əməliyyatı nəticəsində 2020-ci il oktyabrın 3-də işğaldan azad edildi və Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə hələ döyüşlərin davam etdiyi vaxtda yolun çəkilişi başlandı. Suqovuşan və Talişin azad olunduğu gündən birinci ildönümündə - 2021-ci il oktyabrın 3-də Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə bu istiqamətlərdə

çəkilən avtomobil yollarının açılış mərasimi oldu.

Qeyd edək ki, Suqovuşan qəsəbəsinə və Taliş kəndinə gedən avtomobil yolları uzun müddət düşmənlə tapdağı altında olduğundan tamamilə sıradan çıxmış və dağılmışdır. Bu səbəbdən də yollarda aparılan tikinti işləri inşaat norma və qaydalarının tələblərinə uyğun yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilib. Yolboya layihə üzrə avtomobil yollarına inşaat işləri normal təşkilat üçün digər zəruri infrastruktur yaradılıb. Söz düşmüşkən onu da qeyd edim ki, Suqovuşan qəsəbəsinə və Taliş kəndinə gedən avtomobil yolları ötən əsrin 70-ci illərində Suqovuşan su anbarının tikintisi ilə əlaqədar Ulu Öndər Heydər Əliyevin tapşırığına əsasən inşa edilmişdir.

Çox mühüm əhəmiyyət daşıyan yollardan biri, əlbəttə ki, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Zəfər yolu adlandırıldığı Füzuli-Şuşa yoludur. Bu, qalib Azərbaycan Ordusunun ölkəmizin mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərinə mənfi düşməndən azad edərək istifadə etdiyi çıxır-yolun bərpasıdır. Məqsədlə salınan yoldur. Yolun tikinti işləri

cəmi 10 ay ərzində həyata keçirilib. Bu səbəbdən deyə bilərik ki, nainki regionda, hətta yol tikintisi tarixində belə genişmiqyaslı, qısa müddət ərzində respublika əhəmiyyətli yolun inşası aparılmayıb.

Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın 2020-ci il noyabrın 16-da Füzuli rayonuna səfərləri zamanı yolun təməli qoyulmuşdu. Noyabrın 17-də dövlət başçısının imzaladığı sərəncama əsasən, ümumi uzunluğu 101,5 kilometr olan avtomobil yolunun layihələndirilməsi və tikintisi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ilkin olaraq 50 milyon manat ayrıldı. 2021-ci il noyabr ayının 7-də isə dövlət başçısı yolun açılışını etdi. Ancaq onu da vurğulamaq lazımdır ki, Prezident İlham Əliyevin tikintisi ilə mütəmadi olaraq maraqlandığı Zəfər yolu 2021-ci il sentyabr ayında istifadəyə verilməmişdir.

Cəmi 10 aya reallaşdırılan bu yol Qarabağın inkişaf planı nəzərdə tutulmuşdur. 2-ci texniki dərəcəyə uyğun inşa edilmişdir. Başlanğıcını Haçıqabul-Mincivan-Zəngəzur dəhlizi

magistral avtomobil yolunun Füzuli rayonunun Əhmədabəyli kəndindən keçən hissəsindən götürən bu yol Qarabağın tacı olan Şuşa şəhərinə qədər uzanır. Füzuli, Xocavənd, Xocalı və Şuşa rayonlarının ərazisindən keçməklə inşa edilən yol Füzuli və Şuşa şəhərləri də daxil olmaqla, sözügedən rayonların 20-dən artıq yaşayış məntəqəsini əhatə edir. Bu yolun tikintisi Azərbaycan dövlətinin iqtisadi gücünün, onun malik olduğu potensialın və ən əsası, Prezident İlham Əliyevin qətiyyətinin bariz təəcəssümüdür.

Bu il həyata keçirilən ən son layihə isə Laçın şəhərinə daxil olmayan yeni alternativ avtomobil yoludur. Cari ilin avqust ayında istifadəyə verilən yeni avtomobil yolunun tikintisinə 2021-ci ilin iyul ayında başlanılmışdır. Yolun ümumi uzunluğu 32 km təşkil edir və III texniki dərəcəyə uyğun layihələndirilib. Çətin relyefə malik olan ərazidən keçən yol boyunca layihəyə uyğun müxtəlif sını qurğuların tikintisi də icra olunub. Belə ki, zəruri yerlərdə beton küvetlər tikilib, 17 yerdə müxtəlif diametrlə dairəvi südülməci boru, 36 yerdə müxtəlif diametr-

li plastik boru quraşdırılıb, uzunluğu 149.5 metr, eni 13.5 metr olan 4 aşırımlı avtomobil körpüsü inşa edilmişdir.

Bu yol 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatında Azərbaycanın üzərinə düşən öhdəliklərdən biri kimi 3 il əvvəl qoyulmuşdu. Amma Prezident İlham Əliyevin şəxsi nəzarəti ilə yolun tikintisi cəmi bir ilə yekunlaşdı. Bununla da Rusiya sülhmərammlarının müvafiqi yerləşdikləri Azərbaycan torpaqlarında, Laçın şəhəri, rayonun Zabux və Sus kəndlərində qanunsuz məskunlaşan ermənilər ərazilərimizdən çıxarıldı.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsində yol-nəqliyyat infrastrukturunun qurulduğu Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın mühüm iştirakı, fədakarlığı xüsusi qeyd olunmalıdır. Təməlləşmə, açılış mərasimlərinə, həmçinin layihələrin hazırlanması, həyata keçirilməsi prosesində Birinci vitse-prezidentin birbaşa iştirakı, döyürli tövsiyələri ümumi işə böyük töhfə verir və sürətli icra dinamikasını təmin edir.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi ölkənin avtomobil yolları şəbəkəsinin və yol infrastrukturunun bərpasına, yenidən qurulmasına güclü töhfə verir. Son illər ölkədə avtomobil magistralının genişləndirilməsi, respublika və yerli əhəmiyyətli yolların yenidən qurulması və tikintisi layihələri ilə bağlı mühüm tədbirlər həyata keçirilib, bu sahəyə davamlı və irihəcmli investisiyalar yönəldilib. Görülmüş tədbirlər nəticəsində ölkədə yol infrastrukturunu daha da yaxşılaşdırılıb və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılıb, yol qovşaqları, körpülər tikilib təmir edilmiş və digər modernləşdirilmə işləri aparılıb.

Daha 13 avtomobil yolu inşa edilir

Hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi tərəfindən inşa edilməkdə olan 13 avtomobil yolunda işlər davam etdirilir. Bu il daha 4 yol layihəsinin başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

Bunlar Bərdə-Ağdam (44.5 km, 4 hərəkət zolaqlı), Füzuli-Hadrut (12 km, 4 hərəkət zolaqlı), Taliş-Tapqaraqoyunlu-Qaşaltı, (22 km, 2 hərəkət zolaqlı) və Qubadlı-Eyvazlı (28.5 km, 2 hərəkət zolaqlı) avtomobil yollarıdır.

Oktyabrın 4-də Prezident İlham Əliyev Ağdam səfəri çərçivəsində Bərdə-Ağdam avtomobil yolunda görülən işlərlə tanış olub. Başlanğıcını Bərdə şəhərindən götürən avtomobil yolunun uzunluğu 44,5 kilometr, eni 26,5 metrdir. Birinci texniki dərəcəyə uyğun inşa olunan avtomobil yolu Qarabağın inkişaf planı nəzərdə alınacaq dörd hərəkət zolağından ibarətdir. Yolboya 4 körpünün, o cümlədən 3 yolluq istiyada keçidinin inşası nəzərdə tutulur. Həmçinin avtomobil yolunda 29 avtomobil dayanacağı tikilir. Onlardan 14-nün inşası tamamlanıb. Layihə üzrə torpaq işləri başa çatdırılıb, ümumi iş həcminin 75 faizi icra olunub.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində icra olunan və işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayacaq yol infrastrukturunu layihələndirən biri olan Füzuli-Hadrut avtomobil yolunun tikintisi də sürətlə və son mərhələ üzrə davam edir. Yolun uzunluğu 12 kilometrdir. I texniki dərəcəli olacaq bu yol başlanğıcını

Zəfər yolundan götürür və yeni inşa edilən Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut avtomobil yoluna birləşir.

2023-cü ildə isə daha 6 layihənin başa çatdırılması nəzərdə tutulur. Bunlar Əhmədabəyli-Füzuli-Şuşa (81.6 km, 4-6 hərəkət zolaqlı), Xudafərin-Qubadlı-Laçın, (70.4 km, 4 hərəkət zolaqlı), Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut, (39.7 km, 4 hərəkət zolaqlı), Kəlbəcər və Laçın rayonları ərazisində yol infrastrukturunun tikintisi (834.1 km, 2 hərəkət zolaqlı), Qubadlı-Mahmudlu-Yazdıüzü-Ermənistan sərhədi (26.4 km, 2 hərəkət zolaqlı) avtomobil yolları və Laçın rayonunda hava limanının tikintisi ilə əlaqədar qazma-partlatma və torpaq işlərinin yerinə yetirilməsi işləridir.

Daha 4 layihənin 2024-2025-ci illərdə başa çatdırılması nəzərdə tutulur. Bunlar isə Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbəd (123.9 km, 4-6 hərəkət zolaqlı), Ağdam-Füzuli (64.8 km, 4 hərəkət zolaqlı), Toğanlı-Kəlbəcər-İstisu (81.6 km, 2-4 hərəkət zolaqlı) və Kəlbəcər-Laçın (76.3 km, 2-4 hərəkət zolaqlı) avtomobil yollarıdır.

Göründüyü kimi, ölkəmizdə, xüsusən də işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə yol tikintisi geniş vüsət alıb. Əminliklə söyləyə bilərik ki, dövlət başçısının şəxsi nəzarətində olan yolların tikintisi bundan sonra da uğurla reallaşdırılacaq. Çünki Prezident İlham Əliyev qarşımızda ciddi tapşırıqlar qoyub - Azərbaycanda inşa edilən bütün yollar yüksək keyfiyyətlə tikilməli və beynəlxalq standartlara cavab verməlidir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsində yol-nəqliyyat infrastrukturunun qurulduğu Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın mühüm iştirakı, fədakarlığı xüsusi qeyd olunmalıdır. Təməlləşmə, açılış mərasimlərinə, həmçinin layihələrin hazırlanması, həyata keçirilməsi prosesində Birinci vitse-prezidentin birbaşa iştirakı, döyürli tövsiyələri ümumi işə böyük töhfə verir və sürətli icra dinamikasını təmin edir.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi ölkənin avtomobil yolları şəbəkəsinin və yol infrastrukturunun bərpasına, yenidən qurulmasına güclü töhfə verir. Son illər ölkədə avtomobil magistralının genişləndirilməsi, respublika və yerli əhəmiyyətli yolların yenidən qurulması və tikintisi layihələri ilə bağlı mühüm tədbirlər həyata keçirilib, bu sahəyə davamlı və irihəcmli investisiyalar yönəldilib. Görülmüş tədbirlər nəticəsində ölkədə yol infrastrukturunu daha da yaxşılaşdırılıb və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılıb, yol qovşaqları, körpülər tikilib təmir edilmiş və digər modernləşdirilmə işləri aparılıb.

Yeni islahatlar, daim təkmilləşmə və müasirləşmə

Prezidentin tapşırığı ilə respublikamızın hərtərəfli inkişafına uyğun olaraq Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyində də qabaqcıl islahatlar aparılmaqla müvafiq sahə təkmilləşdirilib, müasirləşdirilib, daha keyfiyyətli xidmətlərin göstərilməsi ilə bağlı ardıcıl və yeni tədbirlər həyata keçirilib.

Bu istiqamətdə Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi tərəfindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində yol infrastrukturuna xidmət göstərilməsi üçün yeni müasir texnikalar, maşın-mexanizmlər alınmışdır. Türkiyə, Rusiya, Yaponiya, Çin, Çexiya, Almaniya, İsveç və yerli şirkətlər tərəfindən istehsal edilən bu texnikalar sayəsində yollar keyfiyyətlə və vaxtında inşa edilərək istismara verilir və bu, öz növbəsində yolların istismar müddətini artırmaya yardımçı olur. Müasir infrastrukturun yaradılması, yeni maşın-mexanizmlərin və avtomobil-lərin alınması işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə istənilən hava şəraitində xidmətin rahat və təhlükəsiz təşkili üçün imkan verəcək.

Bir sözlə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə inşa olunan yolların hər biri Vətən müharibəsindəki qələbəmizi, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qaruculuq əzmi-ni simvolizə edir, dünya bir daha Azərbaycanın gücünə, qüdrətinə heyran qalır. Bütün bu proseslər bir daha beynəlxalq ictimaiyyətdə göstərir ki, Azərbaycan Prezidentinin yürütdüyü siyasət regionda sülhün, təhlükəsizliyin qarantıdır.

Saleh MƏMMƏDOV,
Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi İdarə Heyətinin sədri

